

87 éves korában elhunyt **Kalász Márton**
Kossuth-díjas és kétszeres József Attila-
díjas költő, író, műfordító, egyetemi tanár,
a Magyar Művészeti Akadémia (MMA)
rendes tagja, a nemzet művésze.

Búcsúzunk

Kalász Márton 2021. december 30-án, Budapesten érte a halál. Az alkotót az MMA saját halottjának tekinti. Kalász Márton 1934. szeptember 8-án született *Krisztmann* Márton néven a Baranya megyei *Sombereken*. Tízéves koráig csak németül beszélt. Gondolkodását, nyelvezetét és egész életét meghatározta anyanyelvével és választott anyanyelvével, a magyarral kapcsolatos élményei, amelyek minden alkotásában is tetten érhetők.

„Egyszerre német is vagyok és magyar is vagyok. Van egy anyanyelvem, a német, és van egy szellemi anyanyelvem és habitusom, amely összeköt engem a magyar kultúrával” – vallotta. Az anyanyelvhez való viszonyát, akárcsak lírai életművének ívét kivételessé teszi az, hogy tízéves koráig jóformán csak német szót hallott odahaza, aztán első költeményeit mégiscsak magyarul írta – olvasható az MMA méltatásában.

Életét végig kísérte német gyökereihez való ragaszkodása: fordított és lektorált német szövegeket, többször járt Berlinben ösztöndíjasként, dolgozott a berlini Magyar Kulturális Intézet munkatársaként (1971-1974) és a stuttgarti Magyar Kulturális- és Tájékoztatási Központ igazgatójaként (1990-1994). Kalász Márton tehetségére Pécsen figyelt fel Agoston Julián katolikus körökben nagyra becsült irodalomtörténész. Könyveket adott neki, foglalkozott vele, első költeményeit elküldte a Vigiliához Rónay Györgynek, aki később is segítette költői pályáján.

1953-tól Kalász néven publikált, két évvel később hivatalosan is felvette írói nevét. Abban az évben jelent meg első verseskötete *Hajnali szekerek* címmel. 1960-tól az Európa Könyvkiadó, 1967-től az Új Írás munkatársa volt, majd a nyolcvanas években a Vigilia és a Jelenkor szerkesztőjeként dolgozott.

Kalász Márton évtizedekig gyűjtötte a Magyarországon élő németek múltjára vonatkozó dokumentumokat, visszaemlékezéseket, interjúkat. Prózáíróként a bűnösnek bélyegzett németység meghurcolása foglalkoztatta leginkább. Ez ösztönözte két regény, a *Téli bárány* és a *Tizedelőcédulák* megírására. Ezek mellett legfontosabbnak az 1987-es *Ki olvas éjszaka verset?* és 2006-ban megjelent *Kezdő haláltánc* című versesköteteit tartotta, mert ezekben gyermekkorát és édesapjával kapcsolatos élményeit írta meg.

A hajdani szülőföld őseinek világát és hagyományát idézte meg élete alkonyán novellák, versek és esszék által a *Gyermek-Bábel* (2015) című kötetében. Nyolcvanötödik születésnapjára 2019-ben jelent meg az elmúlt években írt, de ki nem adott verseiből Zsille Gábor összeállításában az *Annyi ábrándunk* című válogatás.

Utolsó kötete, a *Virrasztó – távol* a költő harmincegyedik verseskötete. A hatvan verset tartalmazó kötet a közelmúltban készült el, s várhatóan 2022 januárjában vehetik kézbe az olvasók. Új verseinek többsége a koronavírus-járvány szorongató helyzetében íródott. Az örmezei lakótelepen található nyolcadik emeleti lakása, akár a hőlenderlani toronyszoba, központi motívuma lett a kötetnek, egyfajta mikrouniverzumként jelenik meg: az a hely, ahol a költő a mindennapokból kiemelkedve átfogóbban szemlélheti, értelmezheti a válságot – olvasható az MMA összegzésében.

Kalász Márton 1998 és 1991 között a Vörösmarty Társaság, 2001 és 2007 között pedig a Magyar Írószövetség elnöke volt. Csaknem két évtizeden át tanított a Károli Gáspár Református Egyetemen. 2009-től az MMA társadalmi szervezet tagja, 2011-től a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja volt.

Az MMA megbízásából 2016-ban *Változatok a reményre* címmel készült róla portréfilm. A köztestület *Közelképek írókról* című kis-

monográfia-sorozatában 2017-ben jelent meg összegzés irodalmi pályájáról. Munkásságát kétszer ismerték el József Attila-díjjal (1971 és 1987), a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével 1996-ban tüntették ki, a Kossuth-díjat 2013-ban vehette át, 2016-ban választották a nemzet művészevé.

Ezek mellett számos más elismerést is kapott: Radnóti-díj (1985), IB-BY-díj – a Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa Magyar Szekciójának nívódíja (1987), Weöres Sándor-díj (1996), Artisjus Irodalmi Nagydíj (1996), Arany János-díj – a Magyar Írószövetség Arany János Alapítványa díja (2001), Prima-díj (2006), Stephanus-díj – a Szent István Társulat és a Stephanus Alapítvány díja (2007), Szépirodalmi Figyelő-díj (2008), Balassi Bálint-emlékkard (2012), Magyar Örökség díj (2014). Művei a Digitális Irodalmi Akadémia oldalán is olvashatók.

MTI

Virasztó – távol

Kíváncsiaknak; kort jár, aki kész hűlni is, nincs így föltételünk, volt egy-hegy, hév, kétség, nem titkunk, e szépben valaki velünk, nos, aki szívszorító látvány elé, ez, s meghitt, nem szűk otthon ott, ennyi, de tudattal, mily fájdalma, hisz védtelen oly kimódosult, adott, féltés, időben, vagyis kívánnánk szebb estéink fényén, még kellett szavaknak, ki által igézünk csak erős hitet, követhetetlen szív se lett, játék lett, aggom, mint sejtve gondolat, ihlet jól fejtve álmosabb, néha s mint történnék, volt itt szirmon, less vért, körhatás szélre ad, hol visszük visszább gondjaink, rag tenné ott nyelvé, amit szabad, bár emléktisztelő, megvált mosoly, lakhat, s ki látva túrt szenved magát – annyi jó, most fontolva bízunk formában, helyből a jó pásztor vitát vélhet, sértőből hinni értetnek, int, a lét tisztul, keserv, úgy áztatod, aki szerénynek vallja a nappal idehúlt létgondja viseltét, ha ott – eléd, mi járult, add meg, lent állunk, késve, halk fohász, ha e szintre: véd.

Új kötetének címadó verse 2021. augusztus 19-én az Élet és Irodalomban jelent meg.

Marie

aki holdat szenved, ne kérne fuvolát
tartományokon át egy silány hangszerért
küldhet Hölder haza, de aligha dühöngjön
mert sérült vakkantás, titkolt érzékelés
s úszik a túll nemű idegbetegséggel a házon
szekrények hosszán, már szorítandó kosárba
ujjon a vasalás pörke mégsem sikolyt vált
s hallgat utca közön máskor pukkanó puskaszó
aki holdat szenved, csak mentse fuvolát
futni segítsen, végtére kivált majd maga fél
s ráírva ijedtén, ijedt, piszkos, szerelmes
a tűnyi ujjbegyre tudni kell balzsamot
hangos, nyüzsgő a folyosó, közte a fuvola-ütem
amit a postaút szele délről nem fújna föl

Tál

lehet a tálon baráti fejet
vinni be ajándécul, kint a tálon
szemes koldusnak faggyús maradék
amit a jéghártya belep; abban megosztva
máris a szép világ – vajon kívántad
sorsod felől, érintve tálat
mint ha kézmosást mímelnénk, de kézzel
kifordított törvényt matatni
s megint a jó meghal, a rossz megél
nem gondolhattad komolyan
kérdem, a nap Hamuhajúja, nézem
a fulladt tűzhelyet, lett már segítség
válogatják a galambok szemünk előtt a régi lencsét
melyik lelket tálba, Uram, melyiket kis éhes begyünkbe